

PRELOM

Izhaja vsak četrtek. —
Naročnina letno Din 30.—.

Uredništvo in uprava:
Kolodvorska ul. št. 8 v
Ljubljani.

Telefon št. 3770. — Pošt.
ček, račun št. 10.499.

Mariborska pomlad.

V nedeljo, dne 11. t. m. prirede Borci Jugoslavije svoj prvi javni zbor v Mariboru. Že dolgo so si vsi zavedni Slovenci, zavedni Jugoslovani želeli tega zbora. Ko se je sestel agilni pripravljalni odbor in navdušeno započel svoje delo, so se na mah strnili okrog njega vsi, ki čutijo z našim pokretom, to se pravi vsi, ki so za poštenje v javnem življenju, za pametno gospodarstvo, za socialno pravičnost, za slogo in mir med vsemi sloji našega naroda, za okrepitev naše države na znotraj po načelih prave mere za vse in vsakogar, ter za okrepitev države na zunaj po načelih, ki jih izvaja naš kraljevski Gospodar. Za tistega, ki razume, za kaj nam gre, bo dan zbora v Mariboru zares pomladni dan našega naroda, znanilec novega življenja. Ne samo stara, onemogla Evropa ga je potrebnost, tudi pri nas se zmerom bolj čuje vpitje po novem življenju, saj nam je bližina bolehnosti, neobgljene zapadne Evrope, čeprav smo mladi in polni sil, skvarila zrak, tako da nam včasih stiska prsi tesnoba.

Borci Jugoslavije so si izbrali Maribor ne morda zato, ker je drugo največje mesto naše male ožje domovine, marveč zato, ker je Maribor narodna trdnjava na naši severni meji, bastijon, ob katerega pljuska morje germanskega severa. In da borci spadajo v trdnjave, to je jasno kot beli dan. Ne zato, da bi jemali tuje, marveč, da bi branili svoje. Ko pritiskajo od

severa trume tuje krvi in tujega duha, bomo borci stali in se ne bomo umaknili niti za ped. Naše načelo bo, da zaživimo z mejaši v miru in poštenih odnosih. Kdor pa bi nam kratil naše narodne pravice, bo moral računati s tem, da ne razpolagamo dandanes samo z duhovnim orožjem kot v minulih časih, marveč, da nam je moč Jugoslavije dala v roke tudi jeklo. To jeklo bo branilo sveto zemljo slovensko, ki jo že več kot tisoč in tri sto let napaja pot naših kmetovalcev in kri naših znanih in brezimenih mučnikov.

Borci Jugoslavije žele, da pridejo na njihov zbor vsi dobro misleči, zlasti pa kličejo k sebi delovno ljudstvo, ki je jedro našega naroda in naše države, kličejo vse, ki pošteno delajo in se trudijo, eni nad domačo grudo, drugi v mestnih delavnicah, pisarnah in tvornicah. Vsi, ki delajo in se mučijo, vsi, ki jim je za to, da se organizira v naši državi poštenje za boj s korupcijo, naj pridejo v nedeljo na zbor, ne glede na stranko, saj je naš pokret nadstrankarskega značaja. To pa zato, da s krvjo junakov pridobljena Jugoslavija postane ne to, kar nanese slučaj, marveč to, kar lahko postane, in da ostane večna posest našega naroda prelepa pokrajina mariborska z divnimi Slovenskimi gorami, romantična dravska dolina, vinorodna Ljutomersčina in prostrana Slovenska krajina.

Kaj tišči delavca.

(Pripombe k zborovanju gradbenega delavstva v nedeljo, dne 4. II. 1934).

Na zborovanju Zveze gradbenega delavstva je mogel poslušalec izvedeti marsikaj zanimivega. Take prireditve, če na njih govore pametni možje, ki vedo, za katerim grmom tiči zajec, lahko prižgo lučko tam, kjer je doslej vladala tema. Take lučke se lahko prižgo tudi v glavah ljudi, tako da izprevidijo, da nekaj ni prav, kaj ni prav in zakaj to ni prav. In če, prijatelji, sodiš po zdravi pameti, katere nam je ljubi Bog vsakemu odtehtal unčo ali dve, boš kmalu spoznal, da je vse tisto, o čemer so govorili naši govorniki dne 7. januarja v Unionu, prav dobro in pametno, čeprav so ob naše trditve venomer butali, javno ali skrivoma, hudi jeziki, seveda brez uspeha — jeziki ob skalo.

Kaj pa je bilo slišati takega na zborovanju zveze gradbenega delavstva? — Prvič to, da brezposelnost ne gre pobijati samo s podporami. Delavci so vpili vmes: Nočemo podpor! Dajte nam dela! Nočemo miloščine! Zato bo treba začeti — tako je dejal govornik — z javnimi deli. Država in banovina sta se nekaj zglenili v tem pogledu, pa je vse premalo.

Nadalje smo slišali, kakšen blagoslov so za delavstvo karteli. Zakaj? Zato, ker so podražili — nepravilno seveda — gradbeni material, zlasti cement. Ko je bilo denarja še na pretek, je cement bil cenejši kot danes, ko mora vsakdo postrgati po vseh predalih, da stakne konec s koncem. Pri takih razmerah se bo seveda vsakdo premislil graditi hišo in bo lepo čakal, kdaj se cement poceni. Pri vsem tem pa je najlepša ta — odprimo dobro ušesa — da Italija gradi svoje ceste z našim cementom — seveda po Din 18 za 100 kg, dočim ga moramo doma plačevati po Din 58.—. Vzkliki: Dol s karteli! so bili torej upravičeni. Na našem zboru dne 7. januarja v

Unionu smo borci proglasili boj kartelom.

Tretja stvar, ki jo je govornik razvijal, zadeva socialno pravičnost, ki je eno izmed gesel našega pokreta. Gradbeno delavstvo zahteva zakon o minimalni mezdi, to je mezdi, pod katero podjetnik ne bo smel. Podjetniki naj ne izrabljajo krize. Oblast je dolžna, da mezde regulira in nadzira izvrševanje tožadnih zakonskih predpisov. Če v drugih državah to gre, bo šlo tudi pri nas.

Govornik je zaključil z besedo, da mora glas delavstva prodreti do narodnih zastopnikov. To je zares potrebno. Je pa tudi potrebno, da narodni zastopniki nastaviho uho kriku delovnega človeka. Pa še nekaj je potrebno, da ta krik oddajo naprej in da napravijo, ne samo, kar morajo, marveč tudi kar še poleg tega morejo.

Eden izmed govornikov je dobro povedal, da je pravi nacionalist oni, ki podpira težnje delavstva, kajti bodočnost naroda in države sta odvisna od tega, če bo delovno ljudstvo zadovoljno.

Drugi govornik se je — morda nehote — postavil na stališče borcev, rekoč, da je delavec boljši državljani kot marsikdo drugi, saj v slučaju vojske stoji na fronti in tvega življenje, dočim tovarnar kaj lahko ostane doma.

Zborovanje je končno izzvenelo v misli, naj bi se vsi delavci združili, ne glede na struje, ki jim pripadajo. Videti je torej, da se v sedanji krizi krepi stanovska misel, zavest skupnih interesov, ne pa da bi se dali delavci izigravati drugi zoper druge. To je razumljivo in pravilno.

Nauki tega zborovanja so dobri in je vredno, da si jih vsakdo zapomni. Bilo bi zlasti dobro, da si jih zapomnijo tisti, ki oblačijo, in sicer zato, da bi čim prej začeli vedriti.

Združenje borcev Jugoslavije

priredi

v nedeljo 11. marca ob pol 11. dopoldne

velik

javen zbor

v veliki dvorani pivovarne
Union v Mariboru

Vsi bivši vojaki iz svetovne vojne in tisti, ki ste služili v Jugoslaviji, na zbor!

Pride naj tudi mladina in vse ostalo pošteno ljudstvo!

Na zboru bodo govorili med drugimi tudi delegati „Boja“ iz Ljubljane, tovariši:

Kuster Avgust, predsednik „Boja“, o programu „Boja“;
Lorger Alfonz, I. podpredsednik „Boja“, o enotni državljanski zavesti;

Matičič Ivan, II. podpredsednik „Boja“, o narodno-obrambnih zadevah v našem obmejnem predelu;

Fabjančič Vladislav, I. tajnik „Boja“, o kmetiskem in delavskem vprašanju in o idejnih smernicah „Boja“;

Vidmar Stane, odbornik „Boja“, o našem gospodarstvu;

Božidar Nedić, predsednik Središnjega odbora Udruž. vojnih invalidov v Beogradu, o invalidskem vprašanju.

Posebni vlak v Maribor

v nedeljo 11. t. m.

odhaja iz Ljubljane ob 6³⁰ ter se ustavlja na vseh postajah do Celja in sicer po sledečem voznem redu:

v Devici Mariji v Polju	ob 6 ³⁸ ,	v Hrastniku	ob 7 ⁵¹ ,
„Zalogu	„ 6 ⁴³ ,	„ Zidanem mostu	„ 8 ⁰² ,
„ Lazah	„ 6 ⁵² ,	„ Rimskih Toplicah	„ 8 ²² ,
„ Jevnici	„ 6 ⁵⁸ ,	„ Laškem	„ 8 ³² ,
„ Kresnicah	„ 7 ⁰⁶ ,	„ Celju	„ 8 ⁴⁵ ,
„ Litiji	„ 7 ³⁶ ,	in prihaja	
„ Trbovljah	„ 7 ⁴³ ,	v Maribor	„ 10 ⁰¹ .

Povratak iz Maribora je ob 17⁴⁰, ter prihaja v Ljubljano ob 21³⁰. Zvezi s progama iz Savinjske doline in iz Zagreba sta vzpostavljeni. Vozovnice stanejo Din 50 tja in nazaj in sicer za vse postaje od Ljubljane do Celja enako. Vozovnica za one udeležence, ki vstopijo n. pr. v Celju, velja ravnotako celih Din 50.— kakor za one, ki vstopijo v Ljubljani. Vozovnice, ki se dobe tudi v pisarni Združenja, Ljubljana, Kolodvorska ulica 8 si nabavite takoj. S tem nam omogočite tudi pravočasno naročitev zadostnega števila železniških

vozov, da ne bo gneče. Vozovnice skrbno shranite, ker boste v vlak dobili druge barvaste, katere veljajo potem tudi za povratek.

Na postajah med Celjem in Mariborom se vlak ne bo ustavljal!

Vsa navodila, ki se ne krijejo z zgoraj navedenimi, smatrajte za neveljavna!

Agitirajte tedaj med sorodniki, prijatelji in znanci za čim večjo udeležbo na zboru!

„Neki borci“ . . .

Ponovno smo borci javno izpovedali in zapisali, da se sicer borbe ne bojimo, da pa ne iščemo nasprotnikov. Ti pa so se pojavili kar sami od sebe ter pričeli bruhati ogenj in žveplo na nas. Če stopiš psu na rep — zacvilil. In očitno — stopil smo psu na rep . . .

Kaj pravijo naši nasprotniki? Da predstavlja „Združenje borcev Jugoslavije“ „neko“ zvezo bojevnikov in „nekih“ borcev. Govorijo o „nekih“ zaplotnih napadih in kritikah (čeprav smo vse lepo povedali na javnem shodu pred najmanj 3000 poslušalci in obširno raztolmačili v „Prelomu“), da se skrivamo za masko „nekega“ političnega superpatriotizma, da propagiramo „neko“ novo ideologijo „neke“ nove dobe, ki sicer ne predstavlja „nič resnega“, da pa je treba budno paziti na njo itd. itd. Nekdo se je oglašil, da bi si premislil, ako bi moral komurkoli od nas podati roko, drugi se je izrazil, da bodo nas in uporno mladino enostavno „kupili“, če ne bo šlo drugače, tretji izjavlja, da bomo še vsi klečali pred njim itd. itd. . . .

Ljudje božji — vprašajmo se: Kdo pa so ti „neki“ in „takozvani“ borci, ki vzbujajo tako pohujšanje??

Člena 1. in 2. naših pravil pravita dobesedno:

„Združenje borcev Jugoslavije“ je zveza bivših in bodočih vojakov na ozemlju Dravske banovine, zlasti vojnih dobrovoljcev, rezervnih častnikov, četnikov, bojevnikov in vojnih invalidov, kakor tudi sorodnih bojevnih, viteških in omladinskih skupin ter somišljenikov. Sedež združenja je v Ljubljani.

Združenje borcev Jugoslavije se priključuje skupni vsedrжавni zvezi bojevnih organizacij z enakimi cilji.“

„Združenje borcev Jugoslavije“ je nadstrankarski pokret za duhovno in stvarno pripravo narodne in državne obrambe ter za pospeševanje vsestranskega napredka celokupnega našega naroda. V ta namen goji Združenje med svojim članstvom viteški duh tovarštva, ljubezni in zvestobe kralju, domovini Jugoslaviji in narodu; vzgaja članstvo v poštenosti, nesebičnosti in požrtvovalnosti; dalje goji vzgledno medsebojno zaupanje, vzgaja neupogljive značaje, sposobne in trezne gospodarje, marljive kulturne in socialne delavce, budi v članstvu disciplino in borbenega duha ter pridobiva somišljenike za duhovni preporod širokih narodnih plasti v dosedajšnji socialni pravičnosti in spoštovanju etičnih in človeških načel.“

Torej jedro in temelj Združenja so bivši in bodoči vojaki, vojni dobrovoljci, rezervni oficirji, četniki, bojevniki in vojni invalidi, katerih organizacije so pristale na naš program in katere skupine vodstva v Združenju nikdar ne bodo dale iz rok.

Torej po vrsti:

Bivši in bodoči vojaki. To so oni, ki jih je korumpirana mačeha Avstrija nasilno postavila pod svoje zastave in jih tirala na vse mogoče fronte, jih prisilila ubijati nasprotnika (največkrat slovanskega brata) ter loviti krogle in svinčene drobce iz pušk in topov s svojimi izmučenimi telesi, medtem ko so njihove matere, žene in deca stradali doma in trepetali za usodo sinov in rednikov. Rekli smo prisilili — kako naj bi si ubogi sužnji pomagali? Posamezniki so našli pot preko ognjene meje v ujetniške tabore, ki so bili često še hujši pekel kot fronta — a večini to ni bilo dano.

Zgodovina je terjala od vsakogar svoj tribut. . . .

Pa so nam vseeno le bolj všeč oni naši ljudje, ki so s sili stisnili zobe in šli v vojno klanje, čeprav v avstrijski uniformi, kot pa oni, ki so se pod krinko nekake narodne zavesti kot kukavice skrivali po bolnicah ter simulirali bolnike in pohablence. Ali pa kakor oni Slovenci, ki so kot razni „pucpinzi“, vojaški uradniki, zdravniki itd. pijančevali in uživali po mirnih kotih varnih etap, pri tem pa neusmiljeno izdajali in gonili slovenske ljudi na fronto (včasih so v tem prekašali celo svoje nemške tovariše) in ki so se v občevaranju s slovenskim vojakom posluževali tolmača! . . . Na vse to še nikakor nismo pozabili! . . .

Bivših vojakov je na tisoče, lepo število jih je organiziranih v skupinah bojevnikov, ki so skupno pristopile k našemu Združenju.

O bivših srbskih vojakihi ni potrebno mnogo besed. Slava njihove nadčloveške požrtvovalnosti je legendarna, o nji že poje narodna pesem, nji se divi ves

svet — celo sovražniki. Tudi oni so nam izrazili svoje simpatije in samo čakajo, da stopijo ob naše rame — brez vsake rezerve.

O bodočih vojakihi povemo le to, da bodo vreli v naše Združenje neprestano kot živ studenec; to so fantje, ki bodo v bodoče stali na braniku naše države. To je tisti naš naraščaj, ki ga čaka — če bo potrebno — vse to, kar so bivši vojaki že enkrat prestali. In tedaj naše svete zemlje ne bo branil ne srbski ratnik, ne tkzv. „prečanski“ slovenski in hrvaški dobrovoljec, ne invalid — branil jo bo jugoslovanski vojak pod jugoslovansko zastavo! Pred njim pa bodo stali na braniku jugoslovanski rezervni oficirji, mu prednjačili z dobrim zgledom ter ga vodili tja, kamor jih bosta poslala Kralj in Domovina. Tudi naši rez. oficirji so vstopili v Združenje kolektivno — pripravljeni pa je vse, da jim bo po letošnjem kongresu sledilo „Udruženje rez. oficirja i ratnika“ iz cele države.

In kdo so četniki? To so idealni ljudje, ki so si vzeli svoje vzore iz nadčloveško hrabrega in požrtvovalnega delovanja starih srbskih četnikov, ki so tako uspešno podpirali hrabro vojsko svojih bratov in delali čudeže junaških činov. Treba je prelistati njihovo zgodovino, kako so stali često eden proti kopici sovragov — neomajni, orjaški v svojem srditem idealizmu. Tudi naši četniki so sklenili skupen vstop v našo organizacijo s pristankom svojega vojvode in svojih edinic po celi državi.

In vojni invalidi? Ti mučeniki največje vojne, kar jih pozna svet, te žive priče svetovnega pokolja 1914—1918! V njih smo le preveč navajeni gledati skupine revežev, beračev z lajnami, bednih trafikantov, nepotrebnih in celo smešnih veterani . . . Vojna jim je vzela vse, prav vse — pa vendar so si osnovali svoje „Udruženje ratnih invalida Jugoslavije“, ki poleg zasledovanja cilja samohrane nastopa tudi kot konstruktiven faktor. Naj so dobili svoje usodne rane kjerkoli in od kogarkoli — oni so najboljši, najpoštenjši element miru in nacionalne samozvesti, oni ljubijo Jugoslavijo z vsemi utripi svojih čistih src, saj so tudi šli skozi najtežje preizkušnje. Vojna jim je ugrabila zdravje, ude, oči — povojna doba pa jim pri nas še do danes ni mogla urediti njihovega vprašanja, kar se je v vseh evropskih državah že zgodilo.

„Udruženje ratnih invalida Jugoslavije“ je prijavilo kompaktno število svojih članov v celi državi za pristop v naše Združenje. Invalidske proteze in vse kar je stem v zvezi najkotrnejši, toda najmočnejši protest za pro usta obrekovalcem! —

Končno — naši dobrovoljci! Ta najzvestejša garda jugoslovanske misli! Ta trn v peti vsem še danes često zelo dvomljivim „patriotom“, ki zavidajo dobrovoljcem njih „superpatriotizem“, ki ne dovolijo nobene diskusije. Ta trn v peti tistim, ki ne morejo razumeti, koliko moralne sile je bilo potrebno, da je človek postal dobrovoljec v svetovni vojni. Ti ljudje (mnogo jih je izšlo iz predvojne „izdajalskega“ „Preporoda“, mnogo je med njimi tovarišev nepozabnih: Jenka, Endlicherja, Fabjančiča in drugih „upornikov“, ki se niso bali živega vruga, so nosili z zlatom obžarjeno, jasno sliko velike majke Jugoslavije v svojih čistih srcih že tedaj, ko so grozile za ta „zločin“ vislice in preganjanje celih rodbin do groba, že tedaj, ko se premnogim slavnim bivšim in sedanjim „voditeljem“ naroda in „najboljšim“ Slovencem z našimi današnjimi obrekovalci vred o tem še sanjalo ni! . . .

Po trnjevi poti avstrijske vojaške službe so prišli na razne fronte. Zavestno ali po slučajju, često težko ranjeni, so prišli v rove nasprotnika, ki jih je razkropil po celem širnem svetu. Oj strašna pot od Drine do Cera, preko albanskih čeri smrti do Krfa in še naprej. Od brezupnih galiških poljan od mrkih strelnih rovov do zasanjanih ruskih step, po celem neizmernem ruskem morju do za dobrovoljce nepozabnih imen Odese, Črnega morja, krvave Dobrudže, velike Moskve, ledenega Murmana, brezkončne Sibirijske, rumenega, indijskega in rdečega morja ter zadnje etape: od mrke egipčanske Sfinge do zmagovitega proboja Solunske fronte! In še po premnogih, težkih potih preko Afrike, Francije, Italije itd. itd. Po štirih kontinentih se je nosila ideja Jugoslovanskih dobrovoljcev, srčna kri ju-

nakov jo je pisala v zgodovino, po celem svetu je sejala mladost, življenja, kosti ter užigala tihe, čiste luči domovinske ljubezni. Moj Bog, kako grozna, kako pisana je bila ta pot! . . .

Dobrovoljci so nosili v sebi živo vero v končno zmago jugoslovanske misli, zato so se v svoji železni logiki javili pod zastave velikega potomca Črnega Jurija, rame ob rame z bratom Srbom in Hrvatom. Prostovoljno so zgrabili za orožje, iz proste volje so šli zopet in zopet v krvavo rokodelstvo vojne, kateremu bi se bili prav lahko izognili. . . .

Kakšna bi bila zgodovina postanka naše države brez akcije dobrovoljcev? Kakšna bi bila naša skupna usoda brez nadčloveških naporov dobrovoljcev v Dobrudži, na Kajmakčalanu, na Dobrem polju in na Vetreniku?

Delo slovenskih dobrovoljcev je najmočnejši dokaz volje Slovencev za ujedinjenje v jugoslovanski državi! Ti ljudje so hoteli prinesiti solnce svobode trpečemu slovenskemu milijonu — brez razlike! Padali in umirali so v neznanih tujih zemljah za vse poštene in nepoštene Slovence, za ovce in za kozle, za tiste, ki so se prodali za Judežev groš in za tiste, ki so ostali čisti kot bron, trpeli so za tkzv. „klerikalce“ in „liberalce“ ter za rojake, razcepljene v vse ostale stranke in stranke — pa tudi za tiste, ki nas danes napadajo! . . . To je tre-

ba, da si zapišejo v album! Če bi ne bilo dobrovoljcev — ali bi bile današnje pozicije naših samozvanih nasprotnikov tako udobne? V Češkoslovaški in Poljski so dobrovoljci pri ureditvi države igrali prvo vlogo — pa pri nas? Vsi dobro vemo, kako je bilo . . .

Danes pa je skromnosti konec. Dobrovoljci so se s svojimi organizacijami po celi državi enodušno pridružili „Združenju borcev Jugoslavije“ in ne pojdejo več nazaj! Dokazali bodo, da še niso pospremili vseh svojih tovarišev k Sv. Križu in na druge božje njive. . . . Še jih je dovolj, da zasadijo kramp, lopato — kjer bo potrebno. Čutijo pa, da je njihovo delo danes ravno tako važno, kot je bilo važno njihovo nekdanje krvavo rokodelstvo. In predobro vedo in čutijo, da to delo njihovi mrtvi drugovi molče blagoslovljajo. . . .

Kdo sme sprožiti kamen na naše vojne dobrovoljce?

To smo torej tisti „neki“ bojevniki, ki hočemo združiti okrog sebe vse naše poštene ljudi — ves narod! To smo tisti „neki“ borci, ki se zanimamo za vse, prav za vse, kar se godi v naši državi — pa naj bo to nasprotnikom prav ali ne!

Mi vstajamo in vas je — strah! . . .

Solunski dobrovoljec.

Občni zbor delničarjev Narodne banke.

Pod predsedstvom guvernerja Ignjata Bajlonija se je vršil zadnji nedeljo v Beogradu občni zbor Narodne banke, ki slavi letos svojo petdesetletnico. Sporočil je, da je sklenjen sporazum s koncernom Dragiša Matejića, bivšega upravnega svetnika in velikega dolžnika Narodne banke, ki dolguje banki Din 52.000.000. Banka prevzame po tem sporazumu skupno z drugimi upniki razna podjetja in posestva ter nekatere hipoteke. **Če bo vse to izvršeno po načrtu, bo banka pri tem dolžniku izgubila Din 18.000.000 ali 36 odstotkov cele terjatve.** Ravnatelj banke dr. Protić je prečital nato del poslovnega poročila, ki vsebuje predlog razdelitve čistega dobička v približnem znesku Din 24.000.000; država dobi glasom zakona Din 5.000.000, delničarji pa 18.000.000, ostanek gre v dva fonda. Po poročilu nadzorstvenega sveta je otvorjena diskusija. Ilija N. Djukanović, državni svetnik v p. se je skliceval na razne izjave z zadnjega občnega zbora, kjer je n. pr. Dragiša Matejić zatrdil, da Narodna banka pri njem ne bo ničesar izgubila; to je rekel kot član uprave v ostavki. Govornik se čudi, kako je mogel ves upravni in nadzorstveni svet mirno gledati, kako raste Matejićev dolg. — Dvomljive terjatve so znašale lani 45 milijonov, letos pa pride k temu še 63, skupaj torej 108 milijonov napram 180 milijonom delniške glavnice. S skrbjo moramo gledati v bodočnost, ko vidimo, da izgube venomer rastejo. Zahteva, da banka objavi, **koliko dvomljivih terjatev ima na področju posameznih podružnic in koliko na sedežu centralne, in pri katerih kategorijah dolžnikov je imela izgube.** Režije Narodne banke so v silnem porastu; leta 1931 je prišlo na 1 dinar čistega dobička Din 1.17 stroškov, a Din 0.30 dvomljivih terjatev. Letos so odgovarjajoče številke Din 2.40 stroškov in Din 2.40 dvomljivih terjatev. Zato so od takrat tudi delnice padle pod polovico. Po njegovem mnenju **ni v Narodni banki dobrega gospodarstva.** Naslednji govornik Arsa Stamenković je zahteval preiskavo zadeve Matejić in pravi, da mora nekdo biti za vse to odgovoren. Ko začenja ljudem teči voda v grlo, zahtevajo in dobe pri Narodni banki kredit, kar se najbolje vidi iz dejstva, **da je Matejić dobival za razne transakcije s svojimi delnicami velike kredite ob času, ko svojim delavcem ni izplačeval mezd.** Ostro je grajal sistem prim pri devizah, ki vodi ljudi v zmoto in jim povzroča veliko škodo, končno pa je zahteval korenito izpremembo kreditne politike banke. Nikola Stanarević graja prakso Narodne banke, da se vknjižuje na nepremičnine svojih dolžnikov, ki niso v stanju, vračati ob zapadlosti svoje dolgove. Glede Matejićeve Eskontne banke dolži Narodno banko sokrivde na dejstvu, **da Društvo za zaščito dece od svojega tam vložnega milijona ni dobilo doslej niti pet par, medtem ko materijelno odgovorni**

upravni svetniki Eskontne banke luksuzno žive. Narodna banka bi bila morala hitro in energično zaščititi interese upnikov. Grajal je poslovanje z blagajniškimi zapisli, ki odbija posameznike in pospešuje te zaviranje denarja, konstatira, da banka premalo goji kratkoročne in sezone kredite in obžaluje, **da Narodna banka ničesar ne izjavlja glede sanacije denarnih zavodov, kar jo mora zanimati, saj so ji dolžni več kakor eno milijardo.** Petar Grebenac je tudi zahteval preiskavo zadeve Matejić, dr. Živko Topalović pa je opozoril banko na njene socialne dolžnosti, ki jih zanemarija, **ko mirno gleda, kako delavci ponekod skoro leto dni ne dobe mezd, temveč le malo koruze, da ne pomro,** kakor se je to zgodilo v Matejićevem rudniku Jerma. Konstatira, da so mnogi podatki v poročilu uprave napačni, n. pr. trditve, da imamo v Jugoslaviji 20.000 brezposelnih, a po podatkih socialnih ustanov jih je 300.000. Narodna banka pomaga nekaterim industrijam, da zvišujejo cene svojih izdelkov na škodo celote in zahteva, da se eskontna obrestna mera zniža na 3 odstotke. Zadnji in najostrejši govornik Milan Stojanović, predsednik beogradske obrtne zbornice je grajal napačno porazdelitev kreditov po posameznih področjih in finansiranje obrtnikov, ki se ne morejo posluževati kreditov pri Narodni banki. Sledile so volitve nove uprave. Na mesto odstopivših gg. Dragotina Hribarja in Ivana Jelačina sta izvoljena gg. Josip J. Kavčič, predsednik Zveze trgovskih združenj v Ljubljani, in dr. Igor Rozina, odvetnik v Mariboru.

Pozdravljamo oba nova slovenska člana uprave Narodne banke. Vemo, da bosta imela težavno stališče, toda vendar upamo, da bosta mogla na področji ljubljanske in mariborske podružnice Narodne banke doseči več, kakor je bilo dano doseđanjima dolgoletnima članoma uprave; medtem ko Narodna banka na enem samem konvutu mimogrede odpiše preko 18 milijonov, **ko torej kreditira vsem dobrim in tudi nekaterim slabim reflektantom,** drugi povsem resni reflektanti ne dosežejo kredita niti proti mnogokratnemu jamstvu. Pri nas je praksa tako rigorozna, da ni doslej niti ene pare odpisane, kar gotovo pomenja, da je treba kredite na področju beogradske centralne močno restringirati, pri nas pa znatno razširiti.

Občni zbor je po svojem poteku marsikoga razočaral, ker vprašanje ureditve razmerja med upniki in dolžniki z dodatno emisijo, vprašanje sanacije denarnih zavodov in splošna vprašanja gospodarske politike, ki so silno pereča, **sploh niso bila obravnavana.** Že to kaže, kako malo razumevanja za naše življenjske probleme vlada pri vodilnih osebah našega denarstva in našega gospodarstva sploh, in s kakimi težavami se bosta morala boriti naša dva nova upravna svetnika Narodne banke.

Josip Jurak — Novo mesto:

Kruha brezposelnim inteligentom!

V „Jutru“ z dne 24. II. 1934. sem čital med predloženimi amandmani k finančnemu zakonu za leto 1934/35 tudi eno najvažnejših odločitev kr. vlade, da namreč ustvari možnost zaposlitve brezposelnih inteligentov s prevdarno redukcijo tistih oseb ženskega spola v državni službi, kojih može so prav tako v državni, samoupravni ali zasebni službi, s čemer naj bi se odpravila socialna krivica dvojnega zaslužka v rodbini, medtem ko tisoči brezposelnih mladih inteligentov zaman čakajo že leta in leta na nastavitve in zaposlitve.

Že nekaj let sèm se povodom proračunske razprave v narodni skupščini razpravlja o tem perečem vprašanju, toda doslej kakor da ni bilo dovolj poguma, moči in odločnosti, da bi se to važno vprašanje rešilo in realiziralo. Če bo to izvedla vlada g. Nikole Uzunovića, ki po danem, vidnem razpoloženju mora računati z močnim in odločnim odporom dvojnih zaslužkarjev, si bo po vsej pravici pridobila največje simpatije ter priznanje in zaupanje najširše javnosti, ki se po vseh človeških pravicah bori proti kričeči socialni krivici. Kriza brezposelne inteligence zahteva nujne odločitve in rešitve, a tudi dobro in premišljeno izvajanje ukrepe, ki naj omogočijo naši mladini svetlo in napredno bodočnost, da bo postala vredna naslednica velikih naporov in žrtev, ki so jih njili deda in pradedi doprinesli za naše nacionalne ideale. Največjo pozornost je treba posvečati socialnemu vprašanju naše mladine, zlasti še brezposelnim inteligentom, ker obstoja ob vseh vidnih znakih velika nevarnost, da bi obupana, delavljna, nepokvarjena mladina krenila v negativno smer in polagoma izkvarila temelje zdrave državljanske zavesti. Odločilnega pomena za ves naš narod je, da ohrani, razširi in pomnoži naša mladina tako v svojih, kakor v srcih naroda čisto in neizkvarjeno idejo enotne, nedeljive, močne države. Če to prezremo, smo napravili

največjo pogreško, izvršili bi narodni zločin, ki nam ga zgodovina našega naroda ne bi mogla odpustiti. To so brez dvoma zelo važni razlogi in vzroki, ki govore vsi v prilog brezposelnih inteligentov, na drugi strani pa za nujno zahtevo in izvedbo redukcij onih žen v državni službi, kojih može so prav tako v javnih službah, ali pa drugače dobro situirani. Žena naj postane zopet edinole ljubljena družica svojemu možu, skrbna in dobra mati svojim otrokom ter varčna in razsodna gospodinja. S tem bo pokazala svoj prvotni pravi pomen in smisel za svoj ožji dom in rod, ki ga žal v izvrševanju javne službe ne more niti približno pokazati. Pri vsakdanjih skrbih za svoj dom in rodbino trpijo interesi službe in obratno, zlasti se to opaža pri poročenih učiteljicah, kojih učenci z uspehi daleč zastajajo za ono srečno mladino, ki takih učnih moči nima, da ne omenjamo še drugih okolnosti v izvestnih slučajih, ko stanje takih vzgojiteljic v moralnem pogledu niti najmanj ne govori v prilog učeče in razvijajoče se mladine. Ako preživi s skromnimi mesečnimi prejemki družinski oče, kojega žena ni v javni službi, sebe, ženo in navadno tudi številne otroke, katere spravi s svojo požrtvovalnostjo ter pametnim in razumnim gospodinjstvom svoje žene celo na visoka in odlična mesta, je pričakovati, da bodo zadele to tudi žene, ki so še danes v javnih službah, ako imajo kaj smisla za svoj ožji dom. Domovini na oltar je treba doprinesiti marsikatero žrtev, zato pričakujemo, da se razsodne žene ne bodo upirale predvidenemu ukrepu vlade že iz nacionalne in državljanske zavesti ter iz ljubezni do svojega naroda, kateremu so z materinstvom pripomogle do današnjega razvoja.

Ker je torej predvideni ukrep kr. vlade iz državnih in narodnih interesov popolnoma na mestu, je njen sklep v tem pogledu le toplo pozdraviti.

Tovariši! Z ozirom na vesti, ki se od nekoč razširjajo, češ da je javni zbor za dne 11. t. m. v Mariboru prepovedan, Vas obveščamo in Vas prosimo, da to poveste vsem našim prijateljem, da so te vesti neosnovane, ker Združenje borcev Jugoslavije nima glede prepovedi zbora nikakih obvestil od pristojne oblasti. Zato Vas pozivamo, da se ne daste begati od nikogar in da se udeležite zbora v čim večjem številu.

Ljudstvo in narodna bramba.

So nekatere stvari, ki marsikomu ne marajo in ne marajo v glavo, čeravno so jasne kot beli dan. Ena takih stvari je misel, da bi se morala država pravzaprav prokletu brigati za široke ljudske mase, za njihovo delo, za njihov kruh, za njihove praznike. Pogosto se čujejo glasovi, da gospoda prej pridejo do pravice, zlasti pa visoka gospoda, čeravno pogosto še naše krvi niso, morda celo nimajo v skrinji krepkega papirja, na katerem je zapisana državljanska pravica.

Ne hodimo daleč po razlago, zakaj bi se morala država posebno brigati za malega človeka. Poglejmo si le vprašanja narodne brambe. Včasih je bilo tako, da je vojak svojo kožo prodal knezu. No, ljudje so pač mislili, da se da narodna bramba tako urediti, in je res tudi zadostovalo. Kasneje pa se je moralo število vojaštva povečati. Zato so vpeljali obveznost vojaške službe. Dokler se vojak še ni zavedal, da živi v nacionalni državi, se je skušal izmuzniti, je bežal v gore. „Pobič sem star šele osemnajst let.“ V narodni in demokratski državi pa je pojem narodne brambe višji in plemenitejši. Ljudstvo se zaveda, da je država radi njega, ne pa ono državi na ljubo. Iz tega prepričanja izvira zavest, da je narodna bramba človekova drva in najvišja dolžnost. Kadar udari usodna ura, kadar je domovina v nevarnosti, tedaj ne sme biti pomisleka, ali boš dal življenje in zdravje za varnost in svobodo domovine.

Seveda pa je zavest, da je narodna bramba državljanska dolžnost, ki je izven vsake debate, vezana na svetost pogodbe, ki obstoja med državo in državljani. To se pravi, če država od mene zahteva žrtev, če zahteva od mene vse, kar mi je najdražjega, smem pričakovati, da mi bo

za to nudila vsaj nekaj, vsaj to, kar mi je potrebno za življenje, to se pravi, da bodo njeni uradniki, njeni strokovnjaki, storili vse, kar je v korist naroda in da ne bodo storili ničesar, kar mu je v škodo. To načelo izvira iz morale, ki je podlaga vsej kulturi evropskih narodov — in menda tudi drugih, kakor trdijo svetovni potniki in raziskovalci.

Če se postavimo na stališče narodne brambe, pogledimo vendar, kdo bo branil meje. Največji bogataši, milijonarji in Krezi gotovo ne — zato ker so običajno fizično nesposobni za kaj takega. Tujci, ki se košatijo na naši zemlji, tudi ne! Torej v prvi vrsti srednji ljudje in široke ljudske množice. Pa bo kdo rekel, da od denarnih mogotcev država dobiva denar. Preštejmo, od kje prihaja največ denarja, to je ena, druga je pa ta, da je za vojsko potreben ne samo denar, marveč, da je še tem bolj potrebna hrabrost in prezir bolečin in smrti. Topovi ne bodo sami streljali, aeroplani ne bodo sami letali! Kdo jim bo stregel? Le spomnimo se naukov svetovne vojne, saj smo bili sami vsemu priča. Brezimeni človek iz ljudstva, ta je junak in še kakšen, čeprav nima morda kdo ve koliko odlikovanj.

Temelj krepke narodne brambe je srednji in mali človek. Zato je v interesu države, da stori vse, kar je potrebno, da se bo ljudstvo v državi počutilo doma, da bo ljudstvo v državi videlo nenadomestljivo, edinstveno dobroto na svetu. To bo pa država le dosegla s tem, da podpira poštenje in pobija korupcijo.

Mislimo, da je v interesu narodne obrambe, ako končamo z geslom:

Živelo poštenje, doli s korupcijo!

Padel je, ker je bil mož-beseda...

Kotor, 19. februarja 1934.

Znani budvanski trgovec Mitar Radjenović je včeraj izvršil samomor; ustrelil se je v sence.

Mitar Radjenović je bil v zadnjem času jako deprimiran in pogosto je tožil, da ne bo mogel preživeti posledic brezizhodnega stanja, ki je vanj zašel radi terjatev svojih upnikov, zlasti bank. Predlagal je poravnavo s svojimi upniki in rok je ravno včeraj potekel. Njegova družina in znanci so neprestano bedeli nad njim in posrečilo se jim je, skriti mu samokres, toda on ga je vendar našel in včeraj izvršil svoj namen.

Pokojnemu Radjenoviću so kmetje dolgovali kakih Din 400.000, toda niti ene pare ni mogel izterjati.

„Politika“, 20. februarja 1934.

Ta lakonična časopisna vest nam daje globok vpogled v naše gospodarske razmere. Ona ni le skrajno obžalovanja vredna kot tragedija posameznika, temveč je naravnost simptomatična. Kakor žaromet ostro osvetljuje strahote, ki so jim izpostavljeni poštteni gospodarstveniki v današnjih dneh.

V 5. številki „Preloma“ je izšel članek o potrebi zaščite raznih kategorij dolžnikov. Tam so tudi opisane razmere, ki so stavile dolžnike v silno težaven položaj; kot najvažnejši vzrok teh težav je naveden porast kupne moči dinarja. Drug nič manj važen vzrok leži v zastoji vsega gospodarstva, ki se posebno zrcali v nezadovoljanju naše zunanje trgovine. Vse bolj je gospodarsko področje Jugoslavije prepuščeno samemu sebi, zunanji svet ne potrebuje več naših pridelkov in izdelkov in nam ne more več dati svojih, ki bi jih nujno potrebovali, ker smo obubožali in jih nimamo s čim plačati. Vse to se zrcali v nezasišlanem krčenju vsega gospodarstva, v padanju življenjskega standarda vseh gospodarskih slojev vsled manjšega prometa, ter temu primerno skrčenih dohodkov posameznika.

Pri nas se izvaja politika najneizprosnejše deflacije. Gospod minister financ izjavlja pri vsaki priliki, da te svoje linije ne bo opustil, da od začrtane poti ne bo odstopil niti za ped. Z največjimi žrtvami bo jugoslovanski narod moral držati državni proračun v ravnotežju. Državne potrebe so velike in ni se kljub vsem mnogo povdaranim naporom posrečilo, znižati državni proračun v omembe vredni meri, nasprotno pa prevzemajo banovine, občine itd. od države vse nova in nova terjatev, da kar omagujejo pod pezo teh dajatev. Objektivno sliko o tem, koliko se je za javne potrebe doslej prihranilo, si bomo lahko šele napravili, če bomo k državnemu proračunu pristeli še vse ono, kar je bilo z ramen države prenešeno na druge rame.

Mi živimo preko svojih razmer. Kakor mora vsak posameznik spraviti svoje izdatke v sklad s svojimi dohodki, tako mora to storiti tudi v državi organizirani narod. Sedanje gospodarske razmere nam nalagajo poleg največjega samozatajevanja, ki se zahteva od državljanov, ko plačuje-

jo državi in samoupravam svoje prispevke, tudi največje samozatajevanje na strani izdatkov države, banovin, in občin. Prišel je čas za to, da se zavemo, kakšni reveži smo, in prenehati moramo z govoričenjem o svojem basnoslovnem bogastvu, ki leži — pod zemljo ali na planinah. Za gospodarstvo pride praktično v poštev le ono, kar je neposredno pripravljeno za produkcijo ali konzum, vse drugo so namišljene vrednosti ali vsaj vrednosti, ki bodo morda kdaj pozneje prišle za nas v poštev. Če pa podzemno bogastvo vpliva na našo širokogrudnost pri izdatkih gotovega denarja, potem se pa mora taka lahkomišljenost brdko maščevati.

Mi se vse premalom zavedamo, da smo pred nedavnim časom, ob času brezprimernih gospodarskih konjunktur, morali svoje finance spravljati v ravnotežje z reparacijami in s posojili. Ta dva vira sta usahnila in znašli smo se pred potrebo, kriti svoje potrebe iz lastnih sredstev. Politika zadolževanja pomenja breme za bodoče čase, kajti dolgovi zahtevajo amortizacije in obresti, in pri svojih 50 milijardah državnega dolga bomo rabili nadčloveških naporov in veliko, veliko samozatajevanja, če bomo hoteli veljati za solidnega dolžnika, ki plačuje svoje obveznosti v redu. Mitar Radjenović, naš poštenjak, naš mož-beseda, kršni dinarski človek, ki so mu resne stvari resne, ni preživel te sramote, da ni plačal onega, kar se je bil obvezal plačati, zato je šel v smrt. — Naši inozemski upniki so nam dovolili trileten moratorij za naše zunanje dolge, ker so uvideli, da nimamo takih presežkov inozemskih plačil, da bi jih mogli uporabiti za odplačevanje svojih dolgov. Ali bo situacija po preteku teh treh let ugodnejša?

V Združenih državah obstoja Liga za varčevanje z javnim denarjem. Ta liga močno vpliva na javno mnenje in zajezi marsikdaj razsipnost, ki se kljub obupnim gospodarskim razmeram še vedno pogosto srečuje pri upravljanju javnega denarja. Ali bi ne bila slična miselnost umestna tudi pri nas?

Proslavljajoč nacionalno - socialistično vladavino, je dr. Hjalmar Schacht dne 22. pr. m. na seji glavnega odbora osrednje zveze nemškega bankarstva rekel med drugim tudi tole: „Gospoda moja, stabilnost razmer je osnovni pogoj uspešnega gospodarjenja. Z valutami, ki od dne do dne kolobajo, s trgovskimi pogodbami, ki teko po 6 mesecev, se ravno tako ne more gospodariti kakor z vladami, ki vsakih par mesecev menjajo svoj obraz.“ Naše gospodarstvo se da ozdraviti samo s tem, da dobimo največjo stabilnost razmer skupno z dobro upravo. Porast kupne moči dinarja je moment nestabilnosti, ki je v glavnem zakrivil oni položaj dolžnikov, radi katerega je padel Mitar Radjenović. Stabilizacija dinarja na oni višini, ki je bila v veljavi pred deflacijsko politiko, se mora izvršiti, da ne propade naš najsolidnejši in gospodarsko največ vredni stan, ki je ustvaril jugoslovansko kulturo, to je naš kmet in naš srednji stan.

Naj nam ne bo Mitar Radjenović nepotrebna žrtev! Ob njegovem grobu se spomnimo stotisočev onih, ki bodo morali tudi v smrt, če bodo imeli tako visoko pojmovanje časti, kakor ga je imel Mitar Radjenović.

kratnem narodnem prebujenju, a bil bi poleg tega živ spomenik, ob katerem bi se vzgajala zdrava in krepka narodna sila, gojila ljubezen do rodne grude, do naše države in do našega ljubljenege vladarja. Iz tega spomenika naj vzklije novi, sveži rod, kateremu bo v srcu in mislih: Edinstvo naroda, edinstvo države, slovanska vzajemnost in sloga.

V svrhu razgovora in sestave tozadevnega odbora, sklicujem sestanek delegatov vseh nacionalnih društev za dne 10. marca 1934 ob 18. na Magistratu v Ljubljani. Posebnih vabil ne bo.

Franja Tavčarjeva.

Kaj pravijo v Beogradu o borchih:

(„Ratni invalid“, 4. marca): „Zbor ratnika u Mariboru. Savez ratnika za Slovenačku, koji je nedavno obrazovan, počeo je energično svoj rad. Već je izašao 4. br. njihovog lista „Prelom“. Oni su održali veliki manifestacioni zbor u Ljubljani, koji je ispaio preko svakog očekivanja. Ovih

dana smo dobili poziv za veliki ratnički zbor koji, će se održati 11. marta u Mariboru. Nama je milo, da konstatujemo ovu aktivnost, jer ona će najbolje poslužiti odbrani interesa ratnika Jugoslavije i postati odan čuvar nacionalnih interesa. U Beogradu se najaktivnije radi na obrazovanju izvršnog odbora Saveza ratnika.“

Dopisi.

Celje. V nedeljo po desetih se je v Narodnem domu vršil ustanovni občni zbor oddelka Maistrovih borcev. Zbralo se je močno število resničnih bojnikov, ki se jim moramo zahvaliti za to, da je Maribor združen z ostalimi Slovenci in da ostane sestavni del naše skupne Jugoslavije. Zbor je potekel nad vse tovariško in v znamenju enotne bojniške misli. Med drugimi so govorili tovariši: Satler iz Štor, Lukner iz Maribora, Šribar, Roš, Friz, za borbeno mladino Baudek in drugi. Sestavil se je odbor na čelu s tov. Satlerjem, Šribarjem, Rošem in drugimi. Prepričani smo, da bo v Celju Maistrova sekcija izvrstno uspevala. — Pri slučajnostih je govoril tov. Škrbec iz Ljubljane, ki je v sijajnem govoru orisal načela Združenja borcev Jugoslavije. Splošno pritrjevanje je dokazalo, da bo Celje močno središče bojniškega pokreta. Tov. Vlad. Fabjančič je Škrbeva izvajanja izpopolnil v imenu vojnih dobrovoljcev in osrednjega izvršnega odbora „Boja“ v Ljubljani. Z uspehom smo lahko nad vse zadovoljni. Celje in Savinjskani bodo storili svoje. Celje bo kmalu zopet tako slovensko in s tem jugoslovansko, kakor zahteva naša narodna čast. K temu bodo pripomogli vsi delavni družabni sloji, v prvi vrsti pa mi borci.

Brežice. Popoldne v nedeljo se je pod vodstvom tov. dr. Hudelista sestal zbor zastopnikov brežiških četnikov, rezervnih oficirjev, vojnih invalidov in bojnikov. Govor predsedujočega dr. Hudelista je vsem segel do srca. Iz Ljubljane so bili navzoči tov. Tomc, Škrbec in Fabjančič. Slednji je razjasnil načela in pravila „Boja“. Poslušalci so si njegova izvajanja zapomnili ter jemljejo na svoja ramena hrabro borbo za zmago bojniške misli v brežiškem okraju.

Polzela. Dobil sem od prijatelja Vaš list in sem iz njegove vsebine spoznal čisti in svetli namen Vašega pokreta, katerega pozdravljam z navdušenjem; list gre iz roke v roko in baš v vrstah bivših bojnikov vzbuja veliko zanimanje.

Ker sem bojevnik, mi je na srcu, da Vaš idealni list priobči naslednje poročilo iz naše občine, ker sem prepričan, da boče odkrita, možata beseda kaj zalegla na merodajnem mestu, posebno pa, da si bodé javnost na jasnem, kako se godi nam bojevnikom in našim otrokom.

Kot mnogokje, tudi pri nas gospodarji tuji kapital, deloma je to stara gosposka, pa tudi industrija. Iz tega je razvidno, da mora biti naše staro hlapčevstvo iz avstrijske dobe dobro poznano. Tako se naseljuje pri nas tuji kapital, da eksploatira našo narodno silo, nas bojevnike in naše otroke. Navajam, da plačuje našo deco tukajšnja tovarna s suženjskim plačilom od okroglo 40—80 Din tedensko za 6 delovnih dni.

Nas stare borce pa plačujejo po 144 Din tedensko, ko imajo nasprotno natiho inozemski lažni strokovnjaki za isto delo in isto kvalifikacijo tedensko 600—700 Din. Navaden pisarniški delavec je najavljen oblasti kot strokovnjak tehničar. Da je stvar še bolj kričeca, je mož inozemec, profesionist v tovarni, njegova žena inozemka v pisarni. To so takozvani nadomestljivci, neobhodno potrebni specialisti.

Zanimiva je pa taktika baš inozemcev, da na razne načine skušajo prodreti v narodne organizacije in si prizadevajo pod pretvezo narodnega dela izkoriščavati in izmzgavati naše domače ljudstvo.

Tovarna ima 130 delavcev, vsa pisarna je v rokah inozemcev in kot izjema berj in piši en Jugoslovčan kot uradnik in še ta državni upokojenec.

Ravnokar čitamo razpravo o državnem proračunu v parlamentu in interpelacije o inozemskem delavstvu in vidimo le to, da niso naši predstavniki zadostno informirani.

Zato pa prosimo Vaš pokret, da obelodani vnebovpijočo krivico, ki jo mora trpeti naš živelj.

Murska Sobota. Pri nas je pojava novega gibanja borcev vzbudila veliko zanimanje in pozornost, posebno med priprostim narodom, bivšimi bojniki, mladino in sploh vsemi, ki so še idealisti, ki stremijo za poštenim delovanjem bodisi v politiki, bodisi v gospodarstvu, in ki imajo še nekoliko nacionalne hrbtenice. Mislim, da bi bilo Prekmurje hvaležno polje za udelestvo te organizacije. Naglašam, da potrebuje Prekmurje prav posebno novega duha in predvsem etičnega ozdravljenja, ki bi mu ga nudila nova organizacija, če bo delovala res v smislu načel in programa, ki si ga je nadela na svoj prapor. Prekmurje je bilo vedno ugoden revir za razne politične stranke in njihove špekulacije. Stranke so si s podkupovanjem in z materialnimi obljubami lovile članstvo in somišljenike in ne po moči svojih programov. Je že v naravi teh ljudi tod še iz madžarskih časov, ko se je gospodarsko in politično zaslužnjeni tlačan pač iz gole oportunitete in nagona samohranitve prodajal tistemu, ki je trenutno največ dajal in največ obljubljal. V naši državi so politične stranke po istem sistemu izrabljale to narodno slabost, ko je bilo potrebno kroglice na volišču, pozneje pa so ga pustile na cedilu. Nekateri krogi v Ljubljani pa niso smatrali tega ozemlja za sestavni del Slovenije, marveč za nekako kolonijo, ki so jo zanemarjali v vsakem oziru. Ni čuda tedaj, da se razlikovanje med „prišleki“ in „domačimi“ ne more iztebiti med narodom ter imajo centrifugalne sile zato še vedno ugodna tla za svoje izdajalsko delo. To je neodpustljiv greh Ljubljane in ostale Slovenije. Kar je Prekmurje doseglo na gospodarskih in kulturnih dobrinah, je doseglo le s politično kupčijo in še tega je bore malo. — Kaj bi vse bilo potrebno storiti, da bi se najnujnejše narodne potrebe (nova zemljiška knjiga, šole, mostovi preko Mure, sezonsko delo itd.) proučile in se jim zadostilo, čeravno je Prekmurje najtočnejši in najpridnejši davkoplačevalec v državi. Ker je dežela gosto naseljena in na drobno parcelirana, vlada velika revščina in je pasivna v produkciji, po denarju, ki ga letno prinesejo pridni in skromni sezonski delavci domov, pa aktivna. Denarni kredit je bil tu vedno najdražji in si je nekaj bank ter denarnih mogotcev velik del naroda gospodarsko in politično zaslužnjilo. Z ozirom na take razmere bi bil ta naš novi pokret v Prekmurju

pač več kot dobrodošel in potreben, moral bi se pa s Prekmurjem baviti bolj kot s katero drugo pokrajino. Ker je pokrajina ob meji dveh tujih držav, bi se morala posebno utrjevati nacionalna zavest med narodom, narod bi moral videti, da se zanj zanimamo, brigamo in resnično delamo, pa bi s tem vsako gledanje čez mejo padalo. Sedaj smo v Soboti ustanovili pripravljalni odbor, ki je po svoji sestavi v vsakem oziru nevezan in poštenih nazorov. Odbor čaka veliko dela. Posebno hvaležno bo polje na deželi.

Šmartno pri Litiji. V nedeljo dne 4. marca t. l. se je vršilo tu veliko zborovanje za ustanovitev skupine bojnikov. Ob nabito polni dvorani gostilne Robavs je otvoril zborovanje tov. Koprivnikar, predsednik skupine Litija. Uvodoma je pozdravil iz Ljubljane prispelega predsednika „Boja“, tov. Kustra in predsednika skupine Ljubljana-Moste, tov. Rozina. Nato je govoril o namenu sestanka in poudaril važnost ustanovitve skupine bojnikov za občino Šmartno. Besedo je podal tov. Rozini, ki je v svojem govoru razvijal zgodovino bojnikov, dalje namen in pomen organizacije ter naglašal potrebo, da se posebno v teh časih združijo vsi bivši vojaki, ki morajo pozabiti razne prepire in obnoviti duh bratstva in ljubezni, ki je vedno vladal med tovariši tudi na bojnem polju. Končal je z geslom: vsi za enega eden za vse. Za njim je govoril tov. Kuster, ki je tolmačil namen in pomen „Združenja borcev“ ter se dotaknil vseh, danes aktualnih problemov. Pozival je na slovo ter priporočal tudi naše časopise „Bojevnika“ in „Prelom“. Za svoja izvajanja je, kakor tudi predgovornika, žel burno odobravanje. K besedi se je priključil tov. Drčar, ki se je toplo zavzemal za pravice vojnih invalidov ter prosil, da tudi v teh ozirih store bojnikov svojo dolžnost. Župan g. Strman je govoril o krivičnem izvajanju agrarne reforme in dvojnem zaslužkarstvu. Prvemu je odgovoril tov. Rozina, ki je omenjal vsa prizadevanja bojnikov za pravice invalidov doslej, ter obljubil, da bodo delali na tem vprašanju tudi v bodoče toliko časa, dokler ne bo dobil sleherni invalid, kar mu po vseh pravicah pripada. Tov. Kuster je odgovarjal g. Strmanu ter obljubil, da bo „Boj“ storil vse, da pride do pravičnega izvajanja agrarne reforme, kakor se bo tudi vedno boril proti dvojnemu zaslužkarstvu. Vsem se je nato toplo zahvalil tov. Koprivnikar, ki je predlagal, da se takoj osnuje pripravljalni odbor za ustanovitev skupine. Po kratki debati je bil izvoljen desetčlanski pripravljalni odbor s tov. Drčarjem na čelu. Pravila so bila tako podpisana, nakar je tov. Koprivnikar zaključil lepo uspeli sestanek. — I. R.

Rajhenburg. Vse bolj živahno se komentira med ljudstvom novi pokret, ki so ga počeli borci. Še celo kmetje iz visokih hribov se potrudijo po dve uri daleč, do naročnikov „Pre-

lom“ ter moledujejo za kak izvod tega lista. S solzami v očeh čitajo Prelomove članke in vprašujejo ali bodo zadosti pogumni in če bodo vzdržali ti ljudje, ki so počeli ta pokret.

Naše kmetstvo ljudstvo je že skoro obupalo nad vsem; ter je nezaupljivo do vseh, ker je bilo že mnogokrat varano. Je pač danes na svetu tako, da se z nasiljem in grožnjami še nikdo ni med narodom uveljavil. Poleg tega so časi pretežki, da bi se klale med seboj politične stranke. Naj se zavedajo vse, da se s tem seje razdor in nezadovoljstvo med narodom, kar tudi ni v smislu kraljevega šestojanuarskega manifesta, ki je nam vsem svet evangelij. Vendar narod ne obupaj; kajti vsi pošten ljudje se že zbirajo in rešitev prihaja.

Priporočamo pa našemu ljudstvu, da si naroči in da širi list „Prelom“, ker s tem se najbolje podpira poštena stvar.

Trebnje. Pravila krajevne organizacije Združenja borcev Jugoslavije so potrjena od kr. banske uprave. Zanimanje za novi nadstrankarski pokret je na Dolenjskem vesplošno. Vsekakor smo prepričani, da naši kraji ne bodo zaostajali za drugimi v splošnem narodnem gibanju.

Konec članka „Kinokoncesije v Sloveniji“, ki nam ga je dal v objavo Oblastni odbor vojnih invalidov za Dravsko banovino, nameravamo prinesiti v prihodnji številki „Preloma“.

Uredništvo.

Ker je komisariat ljubljanske radijske postaje odklonil prenos naših govorov na zboru v Mariboru, opozarjamo cenjene naročnike in prijatelje našega pokreta, da bodo govorili izšli v prihodnji številki „Preloma“.

Pinter & Lenard

Maribor

veletrgovina z železnino

Nosilci, železo, cement, apno
Vse stavbeno okovje, orodje
Kuhinjska posoda
Ponajnižjih cenah!

F. HREHORIČ

Manufakturna veletrgovina
Telefon št. 24-04

Ljubljana, Tyrševa cesta št. 28

Gradbeno podjetje in tehnična pisarna

Miroslav Zupan

stavbenik, zapriseženi sodni izvedenec
Ljubljana

Poštni ček, rač. št. 12.834. — Telefon šte. 2103.

Beton, železobetonske vodne zgradbe, arhitektura ter vsakovrstne visoke zgradbe itd. — Sprejemanje v strokovno izvršitev vseh načrtov stavbne stroke. — Tehnična mnenja. — Zastopstvo strank v tehničnih zadevah.

Oglasujte v „Prelomu“ in naročite naš list, ker s tem pod- pirate dobro stvar!

Priporočam se
KAVARNA
'EVROPA'
A. Tonejc

Priporočam se

GREGORC & Ko.

Veletrgovina specijalnega blaga

Telefon št. 22-46.
Brzjav: GREGORC.

Zahtevajte
specijalne ponudbe.

Dežnike - nogavice

na drobno in debelo kupite
najugodnejše v tovarni

Josip Vidmar

Ljubljana

Pred Škofijo 19, podruž.: Prešernova 20

Beograd

Kralja Milana 13

Zagreb

Jurišičeva 8